

УДК 342.2:343.92(477)

DOI 10.32755/sjlaw.2022.03.099

Мицька О. І.,

кандидат юридичних наук,
начальник кафедри правової та спеціальної підготовки,
Територіально відокремлене відділення «Кам'янська філія
Академії Державної пенітенціарної служби», м. Кам'янське, Україна
ORCID: 0000-0003-4621-8809

МЕТОДОЛОГІЯ ДОСЛІДЖЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ СТАНОВЛЕННЯ ТА РОЗВИТКУ ІНСТИТУТУ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРОБАЦІЇ В УКРАЇНІ

У статті автор розглядає методологію дослідження особливостей становлення та розвитку інституту ювенальної пробації в Україні. З точки зору діалектичного матеріалізму, ювенальна пробація має бути досліджена в контексті її дієвості та своєчасності в межах наявного розвитку й менталітету українського суспільства з наступним прогнозуванням її трансформації у часі.

Ключові слова: методологія, неповнолітній, ювенальна юстиція, ювенальна пробація, кримінальне правопорушення, кримінальний правопорушник, кримінальне законодавство, репресія.

Постановка проблеми. На сьогодні методологія в науках кримінально-правового циклу відіграє важливу роль, що обумовлено прагненням учених розробити уніфікований «каркас» пізнання феноменів кримінального права. Особливої актуальності ця проблема набуває в ювенальному контексті. Кримінально протиправна активність неповнолітніх осіб останніми роками залишається на високому рівні, що дестабілізує низку державних інститутів та негативно відбивається на житті українського суспільства. Це свідчить про необхідність нових підходів до роботи з підлітками, які мають кримінально протиправний досвід. У цьому контексті все більшої актуальності набуває інститут пробації, який досі є не до кінця дослідженим, у зв'язку з чим потребує нових доктринальних розробок. Враховуючи все вищевказане, вважаємо за доцільне зупинитись більш детально на методології дослідження особливостей становлення й розвитку інституту ювенальної пробації в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною базою написання статті стали праці таких вітчизняних учених:

В. Голіни, І. Горбача, Є. Гриценко, Л. Заморської, І. Зверева, І. Козич, О. Кучинської, А. Максимчук та ін.

Мета статті полягає в аналізі існуючих ідей і формулюванні нових методологічних підходів становлення та розвитку інституту ювенальної пробації в Україні.

Виклад основного матеріалу. «З огляду на статус методології як ядра теорії пізнання, саме останню варто вважати «мірилом» істинності результатів і висновків наукового дослідження. Методологія (від грец. *methodos* – спосіб, метод і *logos* – наука, знання) – це вчення про правила мислення під час творення науки, проведення наукових досліджень. У філософській літературі методологію визначають як філософське вчення про соціально верифіковані (тобто перевірені) принципи, норми й методи науково-пізнавальної діяльності, про форми, структуру та функції наукового пізнання» [1, с. 322]. «Методологію тлумачать і як систему вихідних теоретичних знань, які відображають найзагальніші закономірності об'єктивного світу та є засобом, знаряддям, інструментом, керівним принципом під час виконання завдань, що постають у теоретичній і практичній діяльності» [2, с. 77]. «Методологічні знання становлять відому частину наукової теорії і пов'язані з узагальненням закономірностей певної діяльності на теоретичному рівні. Учені, які досліджували цю тематику, не дійшли єдиної думки щодо дефініції поняття «права людини». На думку П. М. Рабіновича, основоположні права людини – це певні можливості людини, необхідні для задоволення потреб її існування та розвитку в конкретно-історичних умовах, які об'єктивно зумовлені досягнутим рівнем суспільства й забезпечені обов'язками інших суб'єктів» [3, с. 18]. «У контексті розгляду головної ознаки реалізації прав неповнолітніх – створення сприятливих умов – учені зазначають, що сприятливі умови в юридичній літературі дістали назву «гарантії», які є складовою механізму забезпечення прав і свобод людини. Універсальність прав і свобод людини визначає ту обставину, що вони є предметом дослідження всіх галузей суспільствознавства та низки правових наук. З удосконаленням системи прав і свобод людини суспільство пов'язує вирішення нагальних внутрішніх та міжнародних питань. Для юридичних

наук «гарантії прав людини» та їхні складові є одними з найбільш значущих категорій, які посідають важливе місце в предметах більшості юридичних наукових дисциплін» [4, с. 4]. Під час вивчення особливостей становлення та розвитку інституту ювенальної пробації в Україні одним із провідних методів дослідження є *антропологічний метод*, який надає можливість встановити принципи вищезазначеного інституту, а також змістовні складові міжнародних та європейських стандартів відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх осіб. Антропологічний метод надає можливість встановити цінність інституту пробації крізь оціночну призму сутності особистості неповнолітньої особи.

Актуальним також є *історико-правовий метод*, який дозволяє проаналізувати розвиток інституту ювенальної пробації з урахуванням передумов, які сприяли його становленню. Враховуючи те, що вказаний інститут має відносно нетривалу історію, важливим аспектом вивчення є співвідношення його з аналогічними правовими феноменами на різних історичних етапах з метою встановлення наступності в національному праві. *За допомогою структурно-функціонального методу*, який мають застосовувати після історико-правового, є можливість окреслити перспективи розвитку національного ювенального законодавства взагалі та інституту ювенальної пробації зокрема. Враховуючи відсутність певної стабільності в законодавчому баченні особливостей відправлення правосуддя стосовно неповнолітніх осіб, такий підхід дозволяє визначити шляхи, що сприятимуть зміцненню ювенальної ідеології. У цій самій системі має бути застосований і *компаративістський метод*, за допомогою якого є можливість дослідити міжнародний та зарубіжний досвід взаємодії з неповнолітніми кримінальними правопорушниками. Вказане надасть можливість виокремити позитивні риси та актуальні стандарти відправлення правосуддя, гідні для інтеграції в національну кримінально-правову та кримінально-виконавчу практику. Актуальними також є метод *моделювання* в комплексі із *соціологічними методами*, які надають можливість систематизувати статистичну інформацію про стан ювенальної кримінально протиправної діяльності,

простежити взаємозв'язок між застосовуваними засобами кримінально-правового впливу й наступної повторної протиправної активності, а також розробити пропозиції щодо вдосконалення кримінального законодавства в частині застосування до неповнолітніх кримінально-правового впливу.

Варто звернути увагу на те, що вказані методи дослідження ювенальної пробації повинні базуватися на *діалектичному підході*, який має бути репрезентований через раціоналізм дослідника, його вміння проводити паралелі між різними точками зору на один феномен та виокремлювати «ядро», що надасть можливість встановити універсальність досліджуваного явища та його автентичність. З точки зору діалектичного матеріалізму, ювенальна пробація має бути досліджена в контексті її дієвості та своєчасності в межах наявного розвитку й менталітету українського суспільства з наступним прогнозуванням її трансформації у часі.

«В загальному розумінні ключовий момент ювенальної пробації – ресоціалізація й виправлення засуджених неповнолітніх, котрі відбуваються в громаді, без ізоляції від суспільства, відриву від сім'ї, спілкування з однолітками, що запобігає завданню шкоди психоемоційному стану особи та не призводить до деформації свідомості й цінностей. Завдяки гуманізації підходу до покарання неповнолітніх осіб через застосування інституту пробації можна виокремити низку суттєвих змін: 1) задіяність неповнолітніх у різних видах суспільно корисної діяльності, що прищеплює позитивне ставлення до виконання своїх обов'язків і формує почуття відповідальності за скоєні вчинки; 2) вивчення нових форм соціальної взаємодії; 3) розвиток соціально корисних захоплень; 4) засвоєння приписів моральних і правових норм як власних життєвих установок; 5) психокорекція через тренінгові програми, що закладає основи знань, умінь, навичок і настанов, необхідні для зміни ризикованої поведінки. В умовах сьогодення українське суспільство зіштовхнулося з потребою у формуванні нової системи кримінальної юстиції стосовно неповнолітніх, що відповідає міжнародним стандартам. Однією з ключових ланок у цій системі є інститут пробації. Пробація як новий інструмент у механізмі

запобігання злочинності серед неповнолітніх доводить свою ефективність і є цілком виправданою. Головна ідея – не покарати, а допомогти в реабілітації й ресоціалізації неповнолітнього – висвітлюється через застосування системи альтернативних видів покарань у комбінації з наглядовими та соціально-виховними заходами. Отже, ювенальна пробація є тією дієвою системою наглядових, соціальних, виховних і профілактичних заходів, яка дає змогу здійснювати ефективне запобігання злочинності неповнолітніх» [5, с. 186]. У цьому контексті особливої уваги заслуговує гносеологічний підхід до розуміння сутності інституту ювенальної пробації. Сприйняття законодавцем форм та меж людського існування, юридичних і соціальних потреб громадян країни надає йому можливість не тільки знаходити способи реагування на будь-які протиправні діяння осіб, а й запобігати їм, виправляючи девіантні схильності правопорушника. Підліток за своєю сутністю – це завжди не до кінця сформована особа, котра не має необхідного набору знань та вмінь, скорельованих із завершеним комплексом морально-етичних поглядів на світ. Саме тому, розглядаючи ювенальну пробацію крізь призму гносеології, ми можемо відтворити симбіоз чуттєвого й раціонального, дотримуючись принципу гуманізму кримінального законодавства і раціоналізму в роботі з кримінальним правопорушником.

Окремої уваги в межах нашого дослідження заслуговує системний підхід. «Системний підхід – це категорія, що не має єдиного визначення, оскільки трактується широко і неоднозначно. Аналізуючи наукову літературу, можна знайти такі варіанти розуміння та обґрунтування системного підходу: інтеграція, синтез розгляду різних сторін явища або об'єкта (А. Холл); адекватний засіб дослідження і розроблення не будь-яких об'єктів, що довільно називаються системою, а лише таких, які є органічним цілим (С. Оптнер); широкі можливості для одержання різноманітних тверджень та оцінок, які передбачають пошук різних варіантів виконання певної роботи з подальшим вибором оптимального варіанта (Д. Бурчфільд). Системний підхід розуміється як сукупність предметів і явищ навколишнього світу, за якої вони розглядаються як частини

або елементи певного цілісного утворення. За системного підходу частини або елементи системи розглядаються як окремо, так і у взаємодії між собою, внаслідок чого визначаються особливості системного явища, що можуть бути відсутні в окремих його елементах. Поняття системи, як і системного підходу, формувалося поступово, в міру того, як наука і практика опанували різні типи, види і форми цілісних об'єднань предметів і явищ. Реалізація системного підходу здійснюється у двох напрямках – пізнавальному і конструктивному (використовується під час створення систем)» [6, с. 39]. У межах нашого дослідження системний підхід необхідно розуміти як сукупність взаємоузгоджених та взаємозалежних способів і засобів пізнання кримінально-правових феноменів крізь призму раціонального, структурованого мислення. Що стосується інституту ювенальної пробації, маємо зазначити, що його функціонування в межах кримінально-правової та кримінально-виконавчої політики держави передбачає систематизацію знань і вмінь уповноважених суб'єктів, необхідних для реалізації завдань досліджуваного феномену. Окрему увагу завжди має бути спрямовано на те, що неповнолітній кримінальний правопорушник частіше за все є заручником обставин, в яких він опинився. Здебільшого такими обставинами є виховання у неблагополучній родині.

«Неповнолітні з характерними виявами девіантної поведінки зазвичай з неблагополучних, неповних сімей або є соціальними сиротами. Вчинення злочину підлітками свідчить вже про недоотримання повноцінного виховання, тому передача їх під нагляд батьків або осіб, які їх замінюють, потрібний ефект даватиме лише зрідка. Психіка неповнолітнього формується поетапно. Якщо повнолітня особа скоює правопорушення, то здебільшого в неї чітко простежується умисел на вчинення злочину (правопорушення), а неповнолітні часто навіть не усвідомлюють усіх наслідків своїх діянь та вчиняють їх імпульсивно, піддаючись негативному впливу соціальної неблагополучності, яка впливає на них більше, ніж на сформовану особу» [7, с. 63–84]. «Неповнолітні мають усвідомлювати всю протекцію держави до своєї особи і ті високі стандарти захисту прав дитини, які ставлять перед нами країни Європи для імплементації»

тації в нашій державі. Водночас практика застосування покарань у згаданих раніше країнах засвідчує те, що це якісний вплив на правопорушника усіх важелів та інструментів держави, на його перевиховання і подальше формування правослужняного громадянина» [8, с. 225]. Саме на вказане спрямовано більшість кримінально-правових заходів та засобів реагування на суспільно небезпечні діяння. Однією з основних умов зниження кількості кримінальних правопорушень є своєчасне реагування на вчинені діяння та правильна виховна робота з кримінальним правопорушником, особливо коли ним є неповнолітня дитина. У зв'язку з цим актуальності набуває вивчення історичного, міжнародного й зарубіжного досвіду інституту ювенальної пробації.

Учені вказують, що «важливим для забезпечення різнобічності дослідження є порівняльно-правовий підхід, що спрямований не на дослідження «одного» об'єкта або його стану, а охоплює способи порівняння, зіставлення, протиставлення та інші способи з'ясування загального, особливого. Порівняння як найпростіший і універсальний спосіб пізнання застосовується для співвідношення одного явища з іншим з метою виявлення подібності й розходжень між ними в цілому або окремих його властивостей, за допомогою чого виявляються якісні і кількісні характеристики предметів, а також класифікується, впорядковується й оцінюється їхній зміст» [9, с. 231]. «Проте різноманітні варіації порівняння дають можливість досягти більш якісного результату дослідження. Конфронтативний метод призначений для вивчення схожості та розбіжностей між правовими явищами; за допомогою контрастивного вивчаються переважно розбіжності між ними; порівняльно-історичний використовується для вивчення процесів розвитку; ареальний (просторовий) – для поширення правових явищ на певній території; типологічний метод орієнтований на встановлення загального у споріднених правових явищах як типу існування того чи іншого елемента в різних правових сім'ях тощо» [9, с. 231]. Вивчення розбіжностей та збігів у діяльності одних і тих самих інститутів у різних державах або на різних етапах становлення власної країни надають можливість виокремити

певні позитивні й негативні сторони, а також ті ризики, що можуть призвести до дестабілізації кримінально-правової політики в майбутньому.

«Не можна оминати увагою також аксіологічний підхід, що будується на основі принципів аксіології і полягає в таких положеннях: наявність єдиної гуманістичної системи цінностей (безпека, при цьому в тій або іншій інтерпретації, з урахуванням культурного, релігійного, етнічного аспекту буде існувати у вигляді абсолютної цінності); визнання необхідності вивчення і використання історичних та сучасних вчень (безпека як явище динамічне та сама система її забезпечення є цінністю та об'єктом дослідження із часів античності)» [9, с. 232]. Проблема в цьому контексті має розглядатися в межах наявності єдиного прагнення законодавця створити безпечні умови для реалізації громадянами їх соціальної функції та можливості застосування для цього вже існуючих засобів та заходів реагування на кримінально-протиправну діяльність, а також будівництва на їх основі нових способів боротьби зі злочинністю у її сталому розумінні. Саме тому на цьому моменті ми знову маємо звернутись до умов сімейного виховання як базисного рівня формування особи неповнолітнього кримінального правопорушника.

«Аналіз вивченої літератури свідчить про те, що умови сімейного виховання підлітка позначаються на його подальшому житті і служать відправною точкою формування його особистості. Такі умови підштовхують особу до здобуття коштів для існування незаконним шляхом, іншими словами, на рецидив. Позитивним є те, що ювенальна юстиція також передбачає профілактичні заходи для зменшення криміногенної обстановки: моніторинг неблагополучних сімей; нагляд за неповнолітніми, які перебувають на обліку; проведення роботи для вилучення дітей з вулиці, котрі жебракують; нагляд за неповнолітніми, які вже притягувались до відповідальності. Доцільно запуснути пілотний варіант на прикладі однієї області, щоб бачити проблеми на практиці й ефективно їх подолання в подальшому. Можна зробити висновок, що ювенальна юстиція – це ціла система органів, основним завданням яких є захист прав та інтересів осіб, яким ще не виповнилось 18 років та які

перебувають у складній життєвій ситуації, мають конфлікт із законом або ж потрапили на лаву підсудних» [8, с. 225]. У цьому контексті маємо відзначити цінність розвитку ювенальної юстиції, що є наслідком тривалого історичного процесу визнання неповнолітньої особи повноцінним учасником правових відносин. Європеїзація бачень українського законодавця надала можливість сучасному суспільству розширити уявлення про кримінальну репресію, її дієвість та межі, що сприяло розвитку інституту ювенальної пробації в Україні.

«Серед особливих методів, які мають свою специфіку при дослідженні функцій кримінально-правової політики чільне місце займає метод структурно-функціонального аналізу. В історії політико-правової думки першим правознавцем, хто використовував цей гносеологічний принцип у якості основного у своїй науково-дослідницькій програмі, був Єрінг, який обґрунтував його застосування до аналізу права» [9, с. 232]. «Дійсно, у Єрінга ключовими були два методи: структурний (аналіз правових понять як структури соціальної правової дійсності) і функціональний (аналіз конкретних функцій права і правових інститутів у соціальній дійсності). Слід зазначити, що структурно-функціональний аналіз пізніше в ХХ ст. став одним із найбільш розвинених і детально розроблених підходів дослідження соціокультурних явищ і процесів. Він виник у соціології, і зазвичай передісторію структурно-функціонального аналізу пов'язують із соціологією Спенсера, зокрема з його ідеями організму. Дійсно, Г. Спенсер надав нового забарвлення структурно-функціональному методу, який порівняв суспільство із живим організмом, де кожен орган виконує свою специфічну функцію. Мислитель вказував, що чим більша специфіка та відмінність функцій, тим важче їх замінити» [10, с. 58]. «Однак не слід забувати, що ще раніше за Спенсера, на прикладі дослідження права Рудольф фон Єрінг обґрунтував використання структурно-функціонального аналізу як принципу дослідження» [10, с. 58]. Сутність цього методу полягає у встановленні особливостей взаємодії соціологічних особливостей розвитку неповнолітніх осіб із впливом зовнішніх факторів,

де дитина є живим організмом, що зазнає деструктивних впливів, які своєчасно не були встановлені й зупинені.

«Згодом, як уже було вказано, він став повноцінним науковим методом. З позицій вивчення функцій кримінально-правової політики цей метод безапеляційно є одним з основних, оскільки саме за його допомогою можна встановити роль і значення окремих функцій у роботі всієї системи кримінально-правової політики, яка, у свою чергу, є підсистемою політики у сфері протидії злочинності. Пехник А. В. слушно зауважив, що вивчення політики та її проявів вимагає звернення й до теорії систем, оскільки процеси управління й політики невіддільні від принципів функціонування систем управління й політичних систем» [11, с. 15]. «Виходячи з того, що кримінально-правова політика являє собою певну систему, то не викликає сумнівів і застосування досягнень теорії систем та її методології, основою якої є системний підхід (системний метод, метод системного аналізу і т. п.)» [12, с. 424]. «У багатьох дослідженнях науковці в загальному цей метод представляють як такий, при якому досліджувані явища розглядаються як частини або елементи єдиного, цілісного утворення – системи. Слід також враховувати, що політична система як функціонуючий організм (як будь-яка система згідно з теорією систем) є результатом погодженої дії двох механізмів – управління й самоорганізації, що також підтверджує необхідність застосування вказаного методу при вивченні кримінально-правової політики та її складових» [13, с. 620]. На сьогодні вказаний метод є одним із провідних у науці кримінального права та застосовується під час вивчення особливостей двобічної взаємодії навколишнього світу з дитиною, її поступової криміналізації та зворотного процесу спілкування дитини з державою з виправленням девіацій, які є наслідком впливу об'єктивних та суб'єктивних чинників.

«Ресоціалізація неповнолітніх, засуджених за скоєння злочину, насамперед є процесом реінтеграції їх у суспільство, під час якого неповнолітні мають змінити свій соціальний статус, набуті якостей та певних навичок, необхідних для успішної правослухняної поведінки та розв'язання проблем, поновити або встановити позитивні соціальні зв'язки, включитися у на-

вчальну й трудову діяльність. Зміст соціально-виховної роботи полягає в тому, що перевиховання засуджених здійснюється визначеними суб'єктами на користь (в інтересах, через потреби) суспільства, без відриву від суспільства та стосовно членів суспільства. Соціально-виховна робота – це не лише правовий і педагогічний, а й соціальний інститут» [8, с. 229]. «Вона є соціальною за змістом, оскільки здійснюється людьми та заради людей, ґрунтується на моральних засадах суспільства, загальноприйнятих правилах життя в ньому» [8, с. 229]. Отже, соціально-виховна робота – це підґрунтя для будівництва стратегії виховання підлітків, які мають відхилення в поведінці (це стосується як кримінальної, так і віктимної поведінки дітей).

Висновки. Таким чином, проведене дослідження дозволило підсумувати, що методологія дослідження особливостей становлення та розвитку інституту ювенальної пробації – це складна система ціннісних, філософських засад та орієнтирів, на яких базується законодавче уявлення про феномен злочинності неповнолітніх та про єдину уніфіковану структуру гуманної взаємодії з девіантними підлітками. На сьогоднішній день така методологія майже не відрізняється від аналогічних у науці кримінального права та має основним завданням спрощення процесу дослідження окремих феноменів з наступною інтеграцією такого роду розуміння до законодавчих ініціатив та практик. Основними методами дослідження інституту пробації в Україні є антропологічний, історико-правовий, структурно-функціональний, компаративістський та метод моделювання в комплексі із соціологічними методами. Зазначені методи надають можливість простежити особливості становлення вищезгаданого феномену й перспективи його розвитку з урахуванням міжнародного та зарубіжного досвіду. Методи мають бути використані у взаємозв'язку та взаємозалежності й базуватися на діалектичному підході.

Список використаних джерел

1. Шишка Р. Б. Організація наукових досліджень та підготовки магістерських та дисертаційних робіт : навч. посіб. Харків : Еспада, 2007. 368 с.

2. Максимук А. С. Методологічні засади дослідження гарантій прав неповнолітніх підозрюваних та їх реалізація під час досудового розслідування. *Філософські та методологічні проблеми права*. 2017. № 1. С. 76–86.
3. Рабінович П. М. Основи загальної теорії права та держави : навч. посіб. 10-ге вид., доповн. Львів : Край, 2008. 224 с.
4. Кучинська О. П. Поняття гарантій забезпечення прав учасників кримінального провадження. *Адвокат*. 2012. № 7 (142). С. 4–8.
5. Гриценко Є. С. Ювенальна пробація як механізм подолання злочинності неповнолітніх. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2019. № 2. С. 184–186.
6. Заморська Л. І. Системний підхід у дослідженнях правової реальності. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2016. № 7. С. 38–44.
7. Зверева І. Д. Соціальна, педагогічна та психокорекційна робота з неповнолітніми, засудженими до покарань, не пов'язаних із позбавленням волі : методичний посібник / Українська асоціація соціальних педагогів та спеціалістів з соціальної роботи, Християнський дитячий фонд, Академія праці і соціальних відносин Федерації профспілок України. Київ : Науковий світ, 2006. 278 с.
8. Магомедова Я., Мільчевська Г. Формування соціальної активності неповнолітніх правопорушників в умовах ювенальної пробації. *Проблеми освіти*. 2019. Вип. 93. С. 224–234.
9. Тихомиров Д. Наукові методологічні підходи під час дослідження державної політики у сфері безпеки. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 3. С. 230–234.
10. Голіна В. В., Колодяжний М. Г. Кримінологічна політика України: сутність та передумови її формування. *Питання боротьби зі злочинністю* : зб. наук. пр. Харків : Право, 2012. Вип. 23. С. 53–63.
11. Дослідження державних політик: методологія, процедури та європейські практики : монографія / за заг. ред. Л. В. Гонюкової, В. М. Козакова. Київ : НАДУ, 2018. С. 15–16.
12. Пехник А. В. Теоретико-методологічні основи дослідження політичного управління як системи. *Актуальні проблеми держави і права*. 2004. № 22 (82). С. 423–430.
13. Козич І. В. Політика в сфері протидії злочинності і системний підхід. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми кримінальної відповідальності» (10–11 жовтня 2013 року, м. Харків). Харків, 2013. С. 619–621.

Mytska O.,

Ph.D. in Law,

Head of the Department of Legal and Special Training,

Territorially Separated Branch

“Kamianske Branch of the Academy

of the State Penitentiary Service”, Kamianske, Ukraine

ORCID: 0000-0003-4621-8809

METHODOLOGY OF STUDYING THE PECULIARITIES OF THE ESTABLISHMENT AND DEVELOPMENT OF THE JUVENILE PROBATION INSTITUTE IN UKRAINE

In the article, the author considers the methodology of researching the peculiarities of the establishment and development of the juvenile probation institute in Ukraine. It is indicated that the methodology of juvenile probation research should be based on a dialectical approach, which should be represented by the researcher's rationalism, his ability to draw parallels between different points of view on the same phenomenon and single out the "core", that can provide an opportunity to establish the universality of the studied phenomenon and its authenticity. From the point of view of dialectical materialism, juvenile probation should be investigated in the context of its effectiveness and timeliness within the existing development and mentality of Ukrainian society, with subsequent forecasting of its transformation over time. It is noted that the legislator's perception of the forms and limits of human existence, the legal and social needs of the country's citizens, gives him the opportunity not only to find ways to respond to any illegal actions of individuals, but also to warn them, correcting the deviant tendencies of the offender. That is why, considering juvenile probation through the prism of epistemology, it is possible to reproduce the symbiosis of sensual and rational, preserving the principle of humanism of criminal legislation and rationalism when working with a criminal offender. It is concluded that the methodology of the study of the peculiarities of the formation and development of the juvenile probation institute is a complex system of values, philosophical principles and guidelines on which the legislative representation of the phenomenon of juvenile delinquency and the single unified structure of humane interaction with deviant adolescents are based. To date, this methodology is almost no different from similar ones in the science of criminal law and has the main task of simplifying the process of researching individual phenomena with the subsequent integration of this kind of understanding into legislative initiatives and practices.

Key words: methodology, juvenile, juvenile justice, juvenile probation, criminal offense, criminal offender, criminal legislation, repression.

References

1. Shyshka, R. B. (2007), *Organization of scientific research and preparation of master's and dissertation theses* : teaching manual, Kharkiv.

2. Maksymuk, A. S. (2017), "Methodological principles of studying the guarantees minor suspects' rights and their implementation during the pre-trial investigation", *Philosophical and Methodological Problems of Law*, No. 1, pp. 76–86.

3. Rabinovych, P. M. (2008), *Basics of the general theory of law and the state* : teaching manual, 10th ed., Krai, Lviv.

4. Kuchynska, O. P. (2012), "The concept of guarantees of ensuring the rights of participants in criminal proceedings", *Lawyer*, No. 7 (142), pp. 4–8.

5. Hrytsenko, Ye. S. (2019) "Juvenile probation as a mechanism to combat juvenile delinquency", *Legal Scientific Electronic Journal*, No. 2, pp. 184–186.

6. Zamorska, L. I. (2016), "Systemic approach in legal reality research", *Bulletin of the Southern Regional Center of the National Academy of Legal Sciences of Ukraine*, No. 7, pp. 38–44.

7. Zvierieva, I. D. (2010), *Social, pedagogical and psychocorrective work with minors sentenced to punishments not related to deprivation of liberty* : methodological manual.

8. Mahomedova, Ya., Milchevska, H. (2019), "Formation of juvenile offenders' social activity in conditions of juvenile probation", *Problems of Education*, Vol. 93, pp. 224–234.

9. Tykhomirov, D. (2020), "Scientific methodological approaches during the study of state policy in the field of security", *Entrepreneurship, Economy and Law*, No. 3, pp. 230–234.

10. Holina, V. V., Kolodiazhnyi, M. H. (2012), "Criminological policy of Ukraine: essence and prerequisites of its formation", *Issue of Crime Combating* : collection of scientific papers, Kharkiv : Pravo, Vol. 23, pp. 53–63.

11. Honiukova, L. V., Kozakova, V. M. (2018). *Research of state policies: methodology, procedures and European practices* : monograph, NADU, Kyiv, pp. 15–16.

12. Pekhnyk, A. V. (2004), "Theoretical and methodological foundations of the study of political management as a system", *Actual Problems of the State and Law*, No. 22 (82), pp. 423–430.

13. Kozych, I. V. (2013), "Policy in the field of combating crime and a systemic approach", Proceedings of the international scientific and practical conference *"Actual Problems of Criminal Responsibility"* (October 10–11, 2013, Kharkiv), Kharkiv, pp. 619–621.